

Bank is stil over gevolg van erfenis

Door versimpelde regels stukt voorlichting over nalatenschap

Van onze redacteur
Amsterdam

Onjuiste en onvolledige voorlichting van de overheid dreigt nabestaanden te duperen. Ze zouden 'van de wal in de sloot' worden geholpen. Dat stelt de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN), een notariële specialistenvereniging in 'vermogensoverheveling': schenken, transacties en erfenissen.

Wat is er aan de hand? Na het overlijden van een rekeninghouder moet de bank vaststellen wie recht heeft op de tegoeden. Vaak wordt daarbij gebruikgemaakt van een notaris. Die maakt een zogeheten 'verklaring van erfrecht' op. Zo'n verklaring kost enkele honderden euro's.

Hoewel een dergelijke verklaring nooit wettelijk verplicht is geweest, verlangden alle banken de verklaring voordat zij overgingen tot het vrijgeven van de banktegoeden. Recent is dat gewijzigd.

'Samengevat komt het nieuwe beleid erop neer dat als de gestorven persoon geen testament heeft opgesteld en het totale saldo van alle bankrekeningen van de overledene lager is dan €100.000, de langstlevende partner na ondertekening van een door de bank opgesteld formulier en onderlegging van een aantal documenten de beschikking kan krijgen over de bankrekening van de overledene', aldus Martin Schoenmaker in juridisch vakblad FTV.

Met andere woorden: er is geen notaris meer, de nabestaanden komen bij de bank en krijgen een formulier van drie pagina's. Die vullen ze in en daarmee is de erfenis geregeld. Volgens het ministerie van Binnenlandse Zaken scheelt dat jaarlijks ruim 50.000 aanvragen voor een verklaring van erfrecht, waardoor burgers ruim

75.000 uur en € 23 mln besparen.

Die winst wordt bestreden door de EPN. 'Voordat een notaris een verklaring van erfrecht afgeeft, wordt van hem een aantal controlerende werkzaamheden verwacht', zegt voorzitter Aniel Autar van de EPN. 'De notaris moet ook voorlichten.'

Want nabestaanden kunnen de erfenis zonder enig voorbehoud (zuiver) aanvaarden, onder voorbehoud (beneficiair) aanvaarden of verwerpen. Niemand wil schulden erven, en een notaris kan nabestaanden erop wijzen wat zij moeten doen als hun overleden partner of familielid een financieel gat achterlaat. In dat zuivere aanvaarden schuilt een risico. Want wie een erfenis zuiver aanvaardt kan aansprakelijk worden gesteld voor bijvoorbeeld de verliezen van een huis dat in waarde is gedaald en waarop nog een forse hypotheek rust.

De overheid gaat te kort door de bocht, stelt de EPN. 'Ik heb geen enkel medelijden met banken die aangesproken worden als het misgaat', schrijft hoogleraar notarieel recht Leon Verstappen van de Universiteit van Groningen in juridisch wetenschappelijk tijdschrift WPNR. 'Voor de burger ligt dat anders. Die weet niet beter en denkt dat de nalatenschap zo het beste kan worden afgewikkeld.'

Volgens hem wordt in het formulier waarmee de bank de erfenis afhandelt een groot aantal vragen gesteld 'waarvan ik de indruk heb dat de gemiddelde Nederlander die niet zonder meer kan beantwoorden. Zo bijvoorbeeld de vraag of men de wettelijke verdeling ongedaan gaat maken. Begrijpt de burger wel wat daarmee wordt bedoeld?'

Verstappen, Schoenmaker en Autar vallen echter over de laatste

Niemand wil schulden erven, maar bank wijst niet op risico's die in een erfenis kunnen schuilen.

twee alinea's van het formulier. 'Ik verklaar verder dat ik ervan op de hoogte ben dat de bank mij niet adviseert over de juridische en fiscale gevolgen van het overlijden van mijn echtgeno(o)t(e)', staat er. En: 'Ik verklaar de bank te vrijwaren voor alle gevolgen — van welke aard dan ook — die uit het gebruik van de bankrekeningen van de overledene voortvloeien.'

'Kortom: de bank aanvaardt geen enkel risico, dat is voor rekening van de gebruiker', stelt Verstappen. 'Maar nergens staat dat zuivere aanvaarding betekent dat je ook een eventueel negatief saldo voor je rekening neemt.'

De banken schieten dus tekort in hun voorlichting. Autar verwacht ook dat de nieuwe procedure geen stand houdt. 'Dit is in strijd met het overeenkomstrecht.' Een professionele partij kan zich niet zomaar van zijn verantwoordelijkheden ontdoen, aldus de notaris.

'Iemand zal de nabestaanden moeten melden wat de gevolgen zijn van het aanvaarden van een erfenis', zegt Autar. 'De banken doen dit niet. Wie eenmaal het formulier heeft ondertekend kan niet meer terug, als achteraf blijkt dat de overleden persoon schul-

den had die de baten overtreffen. En de bank blijft in dat geval geschoond van enige blaam.'

De EPN verwijt Piet Hein Donner, destijds minister van Binnenlandse Zaken, 'populistisch gedrag'. 'De minister wakte de indruk alsof hij de burger tegemoet komt, terwijl de argeloze burger op voorstel van de overheid onnodig aan aansprakelijkheden wordt blootgesteld', aldus Autar.

Naar aanleiding van een brief van de EPN heeft PvdA-kamerlid Jeroen Recourt al Kamervragen gesteld. De EPN voorziet een toename van het aantal rechtszaken als de banken geen adequate voorlichting geven. De specialistenvereniging is naar eigen zeggen 'benieuwd' wie uiteindelijk voor de schade opdraait als de rechter vaststelt dat de bank schadeplichtig is. 'Bovendien is dit niet goed voor het vertrouwen dat de burgers in banken moeten hebben'.

EPN-voorzitter Autar benadrukt dat hij er niet op 'banken bashen' uit is. 'Maar nu vertellen de banken niets. Als zij goede voorlichting geven, is dat ook prima. Zo lang de nabestaanden maar een weloverwogen keuze kunnen maken.'

Wie een erfenis zuiver aanvaardt kan aansprakelijk gesteld worden voor de schulden